

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Aan de (plv.) leden van de vaste commissie voor Europese Zaken

Van Anne Mulder (VVD) en Roelof Bisschop (SGP), voorbereidingsgroep onderzoek taken en functies van de Europese Commissie

datum 3 oktober 2019

betreft Aanbevelingen behandeling onderzoeksrapport "De Europese Commissie in balans? Ambitie, organisatie en macht"

pagina 1/4

Geachte leden,

In het kader van haar kennisagenda 2019 heeft de vaste commissie voor Europese Zaken besloten een onderzoek te doen naar de taken en functies van de Europese Commissie. De commissie heeft een voorbereidingsgroep bestaande uit de leden Anne Mulder (VVD) en Roelof Bisschop (SGP) ingesteld om dit onderzoek namens de commissie op te zetten en te begeleiden.

In de procedurevergadering op 26 september jl. is de voorbereidingsgroep verzocht een voorstel doen voor de behandeling van het te verschijnen rapport.

Aanbevelingen naar aanleiding van het rapport

De voorbereidingsgroep heeft veel waardering voor het onderzoek dat in de beperkte tijd die daarvoor beschikbaar was, is verricht. Het onderzoek is vanwege die korte looptijd dan ook verkennend van aard. Het is gebaseerd op literatuurstudie, kennis uit eerder verrichte onderzoeken en een aantal achtergrondgesprekken met (voormalige) Haagse en Brusselse ambtenaren en onderzoekers.

Het door Instituut Clingendael opgeleverde rapport "De Europese Commissie in balans? Ambitie, organisatie en macht" bevat een heldere analyse van de ontwikkeling van de taken en functies van de Europese Commissie door de jaren heen. Het gaat in op de

datum 3 oktober 2019

betreft Aanbevelingen behandeling onderzoeksrapport "De Europese Commissie in balans? Ambitie, organisatie en macht"

aard van de Europese Commissie als organisatie en hoe door de jaren heen aan effectiviteit en professionalisering is gewerkt. Het laat ook zien hoe de verschillende taken en functies die de organisatie te vervullen heeft zich tot elkaar verhouden en welke factoren de uitvoering daarvan beïnvloeden. Ook worden verschillende toetsingsmaatstaven in beeld gebracht, die het mogelijk maken beter inzicht te krijgen in de organisatie van de Europese Commissie, de inter-institutionele balans in de Europese Unie en de leiderschapsstijlen van de verschillende Commissiepresidenten door de jaren heen.

Op basis van de gemaakte analyses wordt een aantal trends en knelpunten gesignaleerd, die aanknopingspunten bieden voor verdere discussie. Zo wijzen de onderzoekers onder meer op het hoge ambitieniveau van de Europese Commissie, op de daarmee gepaard gaande visionaire leiderschapsstijl, en op de managementtaak van de Europese Commissie ten aanzien van zwakke EU-lidstaten. Op organisatorisch vlak wijzen de onderzoekers op een neiging naar bestuurlijke drukte binnen de Commissie en op de complexe positie van het Secretariaat-Generaal. Verder wordt gewezen op een verschuiving van de traditionele communautaire methode richting transgouvernementalisme, waarin de Commissie een minder grote rol speelt. Tegelijkertijd is er een groeiende kennisvoorsprong van de Commissie (en het Europees Parlement) ten opzichte van de lidstaten, waardoor de vraag is wat de positie van de lidstaten zullen blijven. Deze punten roepen vragen op over de balans tussen ambitie, leiderschap en organisatie, over de neiging tot geslotenheid van grote organisaties en over de invulling van posities binnen die organisatie. Het onderstreept volgens de onderzoekers ook het belang van politiek toezicht.

De voorbereidingsgroep beveelt de commissie aan om van het kabinet en van de Europese Commissie een reactie te vragen op het rapport, waarbij ingegaan wordt op de gemaakte analyse van de ontwikkeling van de taken en functies van de Europese Commissie en op de gesignaleerde trends en knelpunten.

De voorbereidingsgroep beveelt de commissie Europese Zaken aan:

1. Een kabinetsreactie op het rapport te vragen, te ontvangen voor het debat over de Staat van de Europese Unie.
2. Een reactie van de Europese Commissie op het rapport te vragen.

De antwoorden kunnen worden betrokken bij de verdere discussie over de taken en functies van de Europese Commissie.

datum 3 oktober 2019

betreft Aanbevelingen behandeling onderzoeksrapport "De Europese Commissie in balans? Ambitie, organisatie en macht"

Achtergrond

Aanleiding voor het onderzoek

Dit najaar gaat er een nieuwe Europese Commissie van start. De Commissie is een van de centrale instellingen van de Europese Unie en heeft conform het EU-verdrag de taak om het algemeen belang van de Unie te bevorderen en daartoe passende initiatieven te nemen. Daarmee vervult zij belangrijke functies zoals het initiëren van wetsvoorstellen en beleid en de uitvoering van EU-regelgeving. Daarnaast beschikt zij over coördinerende, handhavende, beheersmatige en budgettaire taken en heeft zij een rol in de externe vertegenwoordiging van de Unie.

Gelet op de grote veranderingen die de Europese Unie doormaakt, is het de vraag hoe aan dit omvangrijke en veelzijdige takenpakket in de praktijk uitvoering wordt gegeven en of de Commissie daarop nog wel voldoende toegesneden is. Enerzijds heeft de Commissie de afgelopen decennia werk gemaakt van de professionalisering van haar taakuitoefening, bijvoorbeeld door verbetering van impact assessments en het recentere initiatief voor betere regelgeving. Anderzijds bestaat het beeld van een toenemend politiek karakter van de Europese Commissie: de huidige voorzitter noemt zijn Commissie een 'politieke Commissie' en heeft bijvoorbeeld de verhoudingen binnen het college van Commissarissen veranderd. De Voorzitter van de Europese Commissie treedt naar buiten op.

Er lijkt ook steeds nauwer overleg met het Europees Parlement plaats te vinden. Ook met de nationale parlementen is steeds meer contact. In de discussie die sinds 2017 wordt gevoerd over de toekomst van de EU neemt de Commissie duidelijk positie in. Tegelijkertijd speelt ook de Europese Raad de laatste jaren een steeds belangrijkere rol in het Europese krachtenveld. Een en ander leidt ertoe dat de institutionele verhoudingen aan het veranderen zijn. Dat kan gevolgen hebben c.q. heeft gevolgen voor het karakter van de Commissie.

Vorbereiding en uitvoering van het onderzoek

In het kader van de kennisagenda van de commissie Europese Zaken voor 2019 is op voorstel van de VVD-fractie besloten tot het uitbesteden van een onderzoek naar de ontwikkeling van de taken en functies van de Europese Commissie. Om het voorlopige onderzoeksvoorstel verder uit te werken is een voorbereidingsgroep ingesteld, bestaande uit de leden Anne Mulder (VVD) en Bisschop (SGP).

datum 3 oktober 2019

betreft Aanbevelingen behandeling onderzoeksrapport "De Europese Commissie in balans? Ambitie, organisatie en macht"

De voorbereidingsgroep heeft het onderzoeksvoorstel verder uitgewerkt, waarbij de opmerkingen en suggesties die tijdens de eerste bespreking in de commissie naar voren werden gebracht zijn meegenomen. Ook is rekening gehouden met de aangenomen motie-Anne Mulder (Kamerstuk 35078, nr. 4), waarin de regering wordt verzocht te onderzoeken hoe de taken van de Europese Commissie gescheiden kunnen worden, in het bijzonder ten aanzien van de handhavende taken. De voorbereidingsgroep heeft daarnaast de mogelijkheden verkend voor de uitvoering van het onderzoek.

Het kortlopende onderzoek is erop gericht om een beter beeld te krijgen van de wijze waarop de Europese Commissie de in het EU-verdrag toegekende taken en functies uitoefent. Daartoe dient in kaart te worden gebracht:

1. Welke ontwikkeling hebben de taken en functies van de Europese Commissie de afgelopen jaren doorgemaakt?
2. Welke knelpunten doen zich voor in de bestaande combinatie van taken van de Europese Commissie en welke (samenhangende) alternatieven zijn denkbaar?¹

Het onderzoek dient een bijdrage te leveren aan de nadere gedachtenvorming binnen en buiten de Kamer over dit onderwerp. In het op te leveren rapport worden geen conclusies getrokken over de (politieke) wenselijkheid van verschillende scenario's of modellen.

De commissie Europese Zaken heeft op 25 april jl. ingestemd met het uitgewerkte onderzoeksplan. Tevens werd ingestemd met het voorstel van de voorbereidingsgroep om dr. Adriaan Schout (Instituut Clingendael) te verzoeken het onderzoek uit te voeren.

Het onderzoek is voortvarend ter hand genomen, waarbij de planning was het onderzoek uiterlijk half september op te leveren. De begeleidingscommissie, bestaande uit de leden van de voorbereidingsgroep en de staf van de commissie, is in de tussentijd een aantal maal met de onderzoekers bijeengekomen. In verband met de breedte van het onderzoek is de definitieve oplevering van het rapport in overleg enkele weken opgeschoven.

Het rapport wordt op dit moment vertaald naar het Engels. Naar verwachting is de vertaling eind oktober gereed.

¹ Zie Annex IV bij het rapport voor de verdere uitwerking van deze onderzoeksvragen.